

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Ганка Неделчева, СУ „Св. Климент Охридски”, ФНОИ

на дисертационен труд на тема:

РОЛЯТА НА БЪЛГАРСКИТЕ ПЕДАГОЗИ И БЪЛГАРСКАТА МУЗИКА В ИЗГРАЖДАНЕТО НА СЪВРЕМЕННА КОНТРАБАСОВА ШКОЛА В МЕКСИКО

от Гергана Тодорова Маринова

докторант на самостоятелна подготовка

катедра „Струнни инструменти”, Инструментален факултет

НМА „Проф. Панчо Владигеров”

за присъждане на ОНС „ДОКТОР”

I. Данни за процедурата

Дисертационният труд на Гергана Маринова е разгледан в катедра „Струнни инструменти” и с последвало решение на ФС на Инструментален факултет от дата 15.12.2021е насочен към публична защита.

II. Данни за кандидата

Гергана Тодорова Маринова е родена 03. 07. 1971 в Бургас. Започва да учи контрабас в детска възраст при Величка Георгиева успоредно с обучението си в основно у-ще „Васил Априлов” в родния си град. По-късно продължава музикалното си образование и инструменталното си

обучение със същия педагог в Музикалното училище на Бургас. В периода 1990-1995 учи контрабас в НМА „Проф. Панчо Владигеров“. Завършва бакалавърска и магистърска степен като студентка на проф. Тодор Тошев и проф. д-р Петя Бъговска. 20 години по-късно, през 2015, завършва 3-годишна магистърска програма по Хуманистична музикална психология и Музикотерапия в Instituto Mexicano de Musicoterapia Humanista в Mexico city .

Гергана Маринова усъвършенства своите музикално-инструментални умения като участник в майсторските класове на авторитетни музиканти от Европа и Америка като Мишел Вейон, Волфгаг Гютлер, Милослав Гайдош, Веселин Парашкевов, Готфрид Енгелс, Пол Елисон, Майкъл Уолф.

Посочените в Автобиографичната справка данни за професионалната ѝ активност респектират със своята жанрова и стилистична амплитуда, както и с широко разгърнати полета на солистична и оркестрова практика.

Хронологичната справка за **соловите изяви** в периода 1995-2020 илюстрира многообразния изпълнителски профил на контрабасиста-концертант Гергана Маринова като солист и камерен изпълнител. Ще открия няколко детайла. В нейния репертоар като **солист на оркестър** заедно с емблематичните два концерта на Ботезини за контрабас и оркестър и Ре мажорният концерт на Вивалди, присъства и Марин Големинов с неговия Концерт за контрабас и камерен оркестър. В изявите ѝ са включени виртуозни опуси от различни епохи и жанрове – концерти, представени за контрабас и пиано от Дитерсдорф, Хофмайстер, Ж. Франсе и световна премиера на „L’inferno“ от Хосе Алехандро Ернандес Каденго, осъществена през 2020. Силни са нейните изяви и в камерно-инструментални ансамбли – **контрабас и цигулка** (Ботезини – „Gran duo concertante“, Вариации „Lucia di Lammermoor“, творби от В. Серванти, Ж.М Дефайе ,

М. Мируз), **дуети и пиеси за два контрабаса** (Ботезини - Дует за два контрабаса № 1 „Passione amorosa“ за два контрабаса и пиано, Г. Ф. Хендел – Соната за два контрабаса и съпровод на пиано, П. Сааринен – 7 дуета за два контрабаса), **дует фагот и контрабас** (Г. Ф. Телеман, Й. Боамортие, В. А. Моцарт, П. Хиндемит, А. Русел), **дует виолончело и контрабас** (Д. Росини, Й. Хайдн , Р. Глиер, Й. Боамортие, Д. Драгонети, М. Фонти), **дует кларинет и контрабас** (Ботезини). Този богат репертоарен синопсис се обогатява и с програми от Л. Бокерини за трио и квинтет с различни транскрибции (А. Моцарт – Дивертименто D dur за щрайх квинтет, Ф. Менделсон – Симфония № 1 оп. 11 за щрайх квинтет, Л. Вайнер – Дивертименто № 1 оп. 20 за щрайх квинтет, Ж. Франсе - Дивертименто за фагот и струнен квинтет, Франц Шуберт – „Пъстърва“, клавирен квинтет оп. 114). Вероятно този факт има отношение към друг от творческата биография на Маринова – в периода 1999-2005, свързан с Португалия, тя е член на струнен квинтет „Pro Arte“ и на струнно трио „Femina“.

Обобщените репертоарни насоки са атестация за поливалентната ѝ изпълнителска природа. Последен шрих към нея добавят и българските заглавия: „Мотиви I – II“, Соната за соло контрабас от Емил Табаков, Сонатина за контрабас и пиано от Парашкев Хаджиев, Тема с вариации за контрабас и пиано от Борис Карадимчев, Етюди върху народностна основа от Никола Николов, както и собствената ѝ транскрипция за контрабас и струнен оркестър на 2 пиеси „ Детска игра“ и „Жетва“ от „Пет скици за струнен квартет“ на Марин Големинов.

Оркестровата практика на Гергана Маринова започва още през студентските години в Младежки симфоничен оркестър (летен фестивал, гр. Анталия- Турция), Youth Orchestra of the Menuhin Academy (летен фестивал, Франция), European Lyric Theatre Orchestra (летен фестивал, Франция и Испания) . Работи в симфонични и оперни оркестри в България (Нов Симфоничен оркестър, София), Чехия (Opera Orava, Opera Plzen,

Filharmonie Hradec Králové, Zapadocesky Symfonicky Orchestr Marianske Lazne) и Португалия (Orquesta do Norte “, Orquesta do Algarve).

В периода 2005-2007 е оркестрант на свободна практика в Сингапур (Singapore Symphony Orchestra, Metropolitan Festival Orchestra). От 2008 професионалната ѝ реализация е трайно свързана с Мексико, където заема позиция на помощник- водач в Гуадалахара Orquesta Filarmónica de Jalisco и контрабасист-солист в Camerata Zaroran в същия град през сезона 2016 - 2017.

Педагогическата дейност на докторантката започва в Сингапур през 2005-2007 като преподавател по контрабас и пиано в Tanglewood Music School, а от 2016 и в момента преподава контрабас, камерна музика и музикотерапия в Музикалния департамент на Universidad de Guadalajara, в Гуадалахара (Мексико).

Професионалната реализация на докторантката е с впечатляващ мащаб, разнообразие и значимост. Тя е предпоставка и фактор за посоките на научноизследователските ѝ интереси.

III.Общ преглед и оценка на дисертационния текст

Представеният дисертационен труд е в обем от 119 страници. Съдържанието е структурирано в Увод, Пет глави и Заключение, Научни приноси и Библиографска справка , която включва 10 заглавия на кирилица, 25 на латиница (издания на френски, испански, английски, немски) и сайтография (30 сайта, използвани при работата върху обявената тема на дисертация).

След биографичния сегмент, който получи по-голям обем поради изобилието от фактологичен материал продължавам със съществената част от рецензията. Необходимо е и още едно обобщение в самото начало – цялостната визия на дисертационния труд - технически формат и

оформление, която разкрива естетика и стил, показва лична ангажираност и професионална отговорност на автора.

В своя **Увод** Гергана Маринова представя по естествен и едновременно с това силно мотивиран начин избора на тема. Преплетени житейски и професионални пътеки я отвеждат в Мексико, където открива част от българската инструментална школа с активно и значимо присъствие – педагози по контрабас и българска музика в учебния и концертния репертоар, което създава мост между две култури от две отдалечени географски точки. *„Избрах темата поради факта, че никой досега не е имал шанса да проследи тези процеси, а произведенията от българския репертоар, пренесени в далечно Мексико, звучат почти толкова, колкото и в България”*. (стр. 5) Заедно с постоянно присъстващия респект към своите учители Гергана Маринова афишира сериозното послание на своята дисертация:

„Целта на настоящия труд е да изследва приноса и значението на българските педагози и българското контрабасово творчество в изграждането на модерната контрабасова школа в Мексико.” (стр. 6) Тя успява да илюстрира този принос чрез трима автори и техните творби – Марин Големинов (1908-2000), Николай Николов (1934-2015) и Емил Табаков (1947), присъстващи в културно-образователното пространство на Мексико.

В ГЛАВА ПЪРВА: Общ преглед на инструменталната музика в Мексико докторантката проследява формирането на мексиканската инструментална школа в контекста на цялостното социокултурно развитие на Мексико, чиято музикалната традиция изкусно съчетава местната индианска с европейската иберийска музикална култура, навлязла след колонизирането на континента.

Текстовото съдържание на 5-те подглави проследява в хронологичен план исторически и политически събития и фигури, допринесли за институционализираното присъствие на музиката в образователни и културни структури след 1810, когато става факт провъзгласяването на независимостта и формирането на Обединени Мексикански Щати. Впечатляващо е отношението и работата на докторантката с архивни единици и снимков материал при сериозното проучване на мексиканската музикална история. До имената на нейните първосъздатели намират място и фигурите на Ботезини и Пласидо Доминго, за които са представени любопитни факти.

В тази картина на съзидание се вписва Никола Попов като основоположник на съвременната контрабасова школа в Мексико, преподавател в Музикалния Департамент на Националния Автономен Университет (Universidad Nacional Autónoma de México) и в Националния Институт за Изящни Изкуства (Instituto Nacional de Bellas Artes en México), с чието име се свързват няколко генерации изявени мексикански контрабасисти. Българското педагогическо присъствие се обогатява с още три имена през 90-те години на XX век - Бойко Нонов, Ралица Симеонова и Николай Ангелов, които синхронизират оркестровите си позиции с педагогическа работа. Всички работят с българската методика за обучение по контрабас, дидактична схема от гами, етюди и репертоар, завещана от проф. Тодор Тошев. Докторантката акцентира върху методическото му наследство и трайното присъствие на двете части на неговата „Начална школа” в обучението по контрабас в Мексико, осъществявано и в двете учебни програми за среден курс на обучение и висше образование. Маринова посочва, че голяма част от репертоара на студентите по контрабас в Мексико заема българската музика за контрабас и преработките на проф. Тошев и проф. Николов. Ето обяснението нейното

обяснение: „Българските пиеси носят в себе си голям импровизационен потенциал и разкриват неподозирани нови възможности за инструмента като създават богата музикална палитра от технически и художествени средства” . (стр. 50)

Следващите три глави от дисертационния текст на Гургана Маринова – **ВТОРА, ТРЕТА И ЧЕТВЪРТА**, които са структурно отделени, могат да се обединят тематично в настоящата рецензия. Те имат общ смисъл и послание като обект в настоящата научна разработка и са изяснени в унифициран логичен порядък – живот и творчество на 3-ма български творци с отношение към контрабасовото изкуство – Емил Табаков, Марин Големинов и Николай Николов, които са представени с конкретни творби, популярни в Мексико, чрез задълбочен интерпретационен анализ от докторантката. В този смисъл ВТОРА глава подготвя за подобно смислово и функционално обобщение със собствения си титул : **ЗНАЧЕНИЕТО НА БЪЛГАРСКАТА МУЗИКА В ЦЯЛОСТНИЯ ХУДОЖЕСТВЕН КОНТРАБАСОВ РЕПЕРТОАР.**

Впоследствие то се детайлизира чрез изложението на **Втора глава**, започващо с творческата фигура на Емил Табаков, с неговото контрабасово творчество и специалният изследователски интерес към две негови пиеси за соло контрабас - „Мотиви“ и Соната. Присъствието на Емил Табаков в дисертационен труд, посветен на контрабасовото изкуство без значение на географското му уточнение, е повече от естествено. В този случай то олицетворява своеобразна зона на контакт, на творчески и естетически синтез между двама от неговите учители - проф.Тодор Тошев по контрабас и проф. Марин Големинов по композиция. Идеята за приемственост между поколенията, макар неафиширана директно от докторантката , присъства заедно с жест на нейното уважение и благодарност към тях. Пиесата „Мотиви“ (1968) е посветена на Тодор Тошев, но кореспондира с

мозаечната структура на Големинов. Докторантката формулира подходящи характеристики за нея: „...главното е да се оцветят темброво всички мозаечни „звукови плочки“... Свежи и необичайни звукови багри, много експресивни и динамични...”, (стр. 64) Тя намира експресивни коментари и за соловата Сонатата за контрабас (1970), вдъхновена от идеите отново на Тодор Тошев: „Експресивни звукови последования, вихрени и темброви контрастни, на остро дисонантните хармонии, изненадващи ритми и остинатни ходове” (стр. 67), последвани подробен интерпретационен анализ от докторантката.

Трета глава разглежда присъствието на Марин Големинов в българската музика чрез творческо-биографичната справка за него и последната му творба – „Концерт за контрабас и струнен оркестър“. Докторантката проследява и отчита жанровата инвенция на автора, който въпреки стилистичните трансформации остава верен на себе си в условията на една нова, свободна, атонална среда. Авторът на дисертационния текст открива „много сантименталност, лирика, нежност и любов”, които се преплитат с драматичност”. (стр. 74).

Четвърта глава от ръкописа представя проф. Николай Николов като педагог, инструменталист и автор на Етюди за контрабас на народностна основа, създадени през 1980. Отново линията на приемственост се активизира, този път с поредния изключителен представител, ученик и последовател от школата на проф. Тодор Тошев, който става съавтор на първата българска „Методика на инструмента“.

Анализираните „Етюди за контрабас на народностна основа“ на проф. Николай Николов докторантката квалифицира като „ярки модели – реплики на нашия фолкор... Изключително безпогрешно конструирани по отношение на стиловете от различните географски райони на страната и с акцент върху контрабасовата техника, необходима за изпълняването

на съвременна музика”. (стр. 80) Гергана Маринова обяснява селекцията на тези три етюда от сборника с факта, че те са най-често изпълнявани в Мексико.

Обект на изложението в **ГЛАВА ПЕТА: Развитие на контрабасовата школа в Гуадалахара (Guadalajara). Личен опит и насоки в цялостното изграждане на инструменталистите** е зоната на музикалния психолог и педагог по контрабас, които авторът на дисертацията синхронизира в своята експертиза. Маринова притежава високи компетентности, които съчетава в резултатна работа със своите възпитаници. Изяснява многоаспектните задачи на инструменталиста – от емоционалния контакт с инструмента, през осъзнаване на тялото в услуга на инструментализма, до успешната сценична изява, свързана често с преодоляване на стреса. Добавя към методическите инструментални похвати голямо разнообразие от психологически и йога-техники с положително влияние върху работата на инструменталиста-концертант в един или друг аспект.

Теоретичните наблюдения и анализи от глави II, III и IV заедно с изложението на V глава създават обобщена визия за изследователската работа на докторантката и са повод за адмирации.

В **ЗаклЮчението** на своя дисертационен труд Гергана Маринова защитава тезата си, че присъствието на българската контрабасова школа е основополагащо и значимо в образователните структури на Мексико, което приемствеността обогатява и развива.

V. Публикации

Представените публикации и Автореферат отговарят на тематичното поле на изследването и доизясняват концепцията на дисертационния труд, представен в настоящата процедура.

VI. Научни приноси

Докторантката съобщава своите приноси, които като рецензент приемам напълно. Тяхното експониране би спечелило от по-прецизното им класифициране като теоретико-исторически и практико-приложни, в т. ч. педагогически и изпълнителски. Всички те реално могат да се обобщят като валидни и за българската, и за мексиканската музикална наука, педагогика и изпълнителско изкуство.

VII. Заключение

Въз основа на коментарите и оценките в настоящата рецензия предлагам на Уважаемото научни жури ДА присъди научната и образователна степен ДОКТОР на Гергана Тодорова Маринова.

1. 02. 2021

**проф. д-р Ганка Неделчева,
член на научното жури**

